

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

C. P. Plooy / Ede

God neemt geen vakantie (2)

*„Mijn Vader werkt tot nu toe en ik ook”
(Joh. 5 : 17)*

Bij God behoeven er geen werklozen te zijn, zagen we de vorige keer. Zelfs voor de werklozen van het elfde uur is er nog werk bij Hem (Matth. 20 : 6, 7).

O ja?

Ik ken een man, die 38 jaren werkloos was! Ga er maar aan staan: acht-en-dertig jaren! In Jezus' tijd was veertig jaren de gemiddelde mensenleeftijd. Dus nagenoeg zijn hele leven werkloos. Uitgerangeerd uit het arbeidsproces. Afhankelijk van de samenleving. Dat is na zo lange tijd geen vetpot. Hij klaagt erover dat niemand meer naar hem omkijkt. Hij is een nutteloos radertje in de maatschappelijke machinerie. Kan gemist worden. Wordt daarom door niemand meer gemist.

—o—

Wil hij zelf nog wel anders? Een mens kan door lichamelijke verlamming geestelijk verlamd worden. Je er bij neerleggen. Jezelf uitschakelen. Wil je nog wel, vraagt Jezus, die in Gods Naam naar hem omkijkt, omdat God hem nog gebruiken kan en wil in zijn bedrijf.

Je kunt door langdurige werkloosheid werkschuw worden. Kan hij nog wel? Past hij nog ergens in, in de maatschappij? Als je er zo lang uit bent geweest?

Wil je nog wel? De man heeft er geen neen en geen ja op gezegd? Wat verwacht hij nog van het leven? Na zoveel teleurstellingen? Hoe zou ù dan worden?

—o—

Maar Jezus trekt zich daar niet veel van aan. Hier staat zijn nieuwe Werkgever voor hem, die zonder veel omhaal bevelen geeft! „Wil je maar als de weerga overeind komen van je matras... alsjeblieft... aanpakken... meenemen... en wegwezen!”

En dan gebeurt het wonder!

Hij kan het en hij doet het. Neen, dat moeten we omkeren: hij doet het en daarom kan hij het! Als we maar doen wat de Heer zegt, kunnen we veel meer dan we denken.

Wil hij? Maar nog voordat hij ja of neen kon zeggen zegt Jezus: maar Ik wil!

—o—

En dan komt er zo lakoniek achteraan: nu was het sabbat die dag.

Wat maakt dat nu uit voor die man? Na 38 jaren weet hij

geen verschil meer tussen werkdag en rustdag. Voor hem waren alle dagen gelijk. Zoals gepensioeneerden en lang werklozen in deze vakantietijd een beetje zuur kunnen zeggen: ik heb altijd vakantie. Maar ze bedoelen eigenlijk: nooit meer vakantie. Want het mooie van vakantie is de afwisseling van werken en rusten. Rusten na gedane arbeid. Hoevelen zijn er niet, die niet met vakantie gaan, maar op „vakantie” gestuurd zijn.

Dacht u dat het die man wat uitmaakt of het sabbat is? Hij wil na 38 jaren nu wel wegwezen uit Bethesda... sabbat of geen sabbat. Na een gedwongen sabbattijd van 38 jaren wil hij wel eens wat aanpakken, al is het maar een matras. Hij kan weer wat aanpakken, hallelujah!

Heel wat mensen lopen op sabbat al te kankeren, dat ze morgen weer werken moeten, — maar hij loopt te juichen op sabbat, dat hij vandaag weer wat doen kan!

Maar had Jezus nu niet een dag kunnen wachten met deze genezing?

Zijn antwoord staat boven deze overdenking: mijn Vader werkt tot nu toe, en ik ook. Ik volg het voorbeeld van mijn Vader in de hemel, en die weet van geen ophouden!

—o—

Maar is God na de voltooiing van zijn scheppingswerk dan niet gaan rusten en zegt de Wet des HEREN dan niet dat we dit voorbeeld moeten volgen op sabbat? Zijn de schriftgeleerden in Jeruzalem niet betere navolgers van God dan zijn eigen Zoon?

Zeker, God ging rusten. En genieten van het werk van zijn handen. 't Was alles zo mooi! De rest is 'n zaak van onderhouden en bijhouden, maar dat behoeft zoveel moeite niet te kosten, dat doe je voor je plezier! En vooral als je Adam in de hof zet als tuinman.

Maar als die (vertaal: wij) dan de zaak in het honderd laat lopen en het wordt één grote wildernis, dan moet God wel weer in aktie komen en zijn Zoon inzetten, — en dan komt er voorlopig niet veel van Gods rust terecht. Handenvol werk aan de „wederherstelling aller dingen” (Hand. 3 : 21) en vooral om het verlamde mensenleven weer op te richten en in dienst te nemen als Gods medearbeider. (Hand. 3 : 1-10).

Zo gaat deze man uit Bethesda in tot de sabbat van zijn Heer. En wat is dat anders, dan het verlossingswerk van Jezus te vieren! Nooit meer dan als we fijn rusten mogen van ons dagelijks geploeter mogen we ons verlustigen in God, die werkt tot nu toe en mogen we Jezus door zijn Geest in ons werken laten.

We mogen tegen onszelf zeggen: rust mijn ziel, uw God gunt zich geen rust voordat heel de wereld en het mensenleven weer opstaat tot de vreugd!

—o—

Opstaan en geloven, — daarvoor geeft God ons zondagen en vakantietijd. U kunt als u op reis gaat gerust de deur achter u dicht trekken, want God blijft werken en waken en zorgen. Hij, Israëls Wachter, sluimert niet.

A. Troost / Amsterdam

Over de waarheid (2)

Filosofische aantekeningen bij een studierapport

4. Geloof, theologie en filosofie

De moeilijkheden waarmee wij kerkelijk en theologisch in onze tijd tobben, kunnen mede gezien worden in het licht van onze westerse denktradities. Zonder een hard oordeel te vellen over de eerste generaties van gelovigen en van theologen, kunnen wij wel, *achteraf bezien*, beter dan zij zelf, iets verstaan van de filosofische valstrikken waarin de christenen zijn vastgelopen. Men heeft al vroeg terdege beseft, dat de heidense filosofie een gevaar was voor de kerk. De Schrift zelf heeft bij monde van Paulus al gewaarschuwd voor een bepaald soort „filosofie” (Col. 2:8) en voor de zgn. wijsheid van de wereld en van de joodse theologen (1 Cor. 1). Tertullianus, één van de zgn. „kerkvaders” (ondanks de waarschuwing van Jezus dat wij in de gemeente niemand vader moeten noemen) noemde dan ook alle filosofie verkeerd, zonder te beseffen dat er erg veel eigentijdse filosofie in zijn beroemd geworden dogmatische formuleringen doorwerkte. Later werd (o.a. door Joh. Scotus) de theologie de ware filosofie genoemd. Maar afgaande op de populaire betekenis van het woord theologie, alsof dat woord gewoon betekende de kennis van God, in de zin van geloofskennis, haalden de eerste christendenkers tegelijk met het woord theologie een lelijk stuk onchristelijke filosofie binnen - onbewust! Onder de invloed van die verkeerde wijsbegeerte is dat ook zo gebleven: vrijwel niemand onderkent meer de oorspronkelijke, van Aristoteles afkomstige en voor het geloof verwerpelijke vooronderstellingen in het woord „theo-logie”. Ook voor mensen als A. Kuyper en H. Bavinck bleef het zo, dat theologie als regel een ander woord was voor „kennis Gods”.

IN DIT NUMMER

- 209 *Ds. C. P. Plooy*, God neemt geen vakantie (2)
 210 *Prof. Dr. A. Troost*, Over de waarheid (2)
 212 *D. W. L. Milo*, Vorstenhuwelijk
 212 *M. Vrijmoeth-de Jong*, Bijbelgebruik in het huwelijk (12)
 213 *P. C. van Wijk*, Terloops ...

kerkelijk leven

Toch bleef er in de geschiedenis een zwak besef dat hier iets niet helemaal klopte. Ook zonder dat men tot een *theoretische* helderheid kwam op dit punt, besepte men in de kerk dat geloof en theologie toch niet zonder meer gelijk te stellen zijn. Ook in het rapport dat wij bespreken, blijkt dit besef telkens weer aanwezig. Wetenschappelijke duidelijkheid over dit verschil is echter nog ver te zoeken. Hier nu was aanleiding geweest voor een filosofisch, beter gezegd: voor een christelijk-filosofisch eerste hoofdstuk over de verschillen tussen geloofskennis en (al dan niet christelijk-gelovige) theologische en filosofische kennis. Dan zou in dat onmisbare eerste hoofdstuk ook gesproken kunnen zijn over het verschil tussen het praktisch geloof aangaande de H. Schrift als Woord van God en een of andere *theorie* over de „aard” van het Schriftgezag en over andere onderwerpen uit de theologische (dogmatologische) leer aangaande de Bijbel.

In zulk een hoofdstuk zou recht gedaan kunnen zijn aan genoemd verschil, dat de opstellers als gelovige mensen terecht beseffen, maar waaraan zij nu, theologiserend, geen recht deden en dit ook niet konden doen vanwege gebrek aan christelijk-wijsgerige scholing. Vandaar ook allerlei tegenstrijdigheden. *Enerzijds*: de erkenning dat dit rapport een „studierapport” is en „niet een nieuw belijden” (4), *anderzijds* een groot propaganda-apparaat in werking stellen om dit rapport de gemeente in te brengen en op allerlei wijze de bestudering ervan te bevorderen en te organiseren. Spreekt dit laatste niet van een ernstige overschatting van de betekenis van dit „studie-rapport”? *Enerzijds* de goede erkenning dat ons verstaan van de Bijbel niet afhankelijk is geworden van de wetenschap (8), *anderszijds* het betoog dat „waarheid” een zgn. „grondwoord” in onze levenspraktijk is en dat dit woord tegenwoordig een veranderde betekenis heeft en dat heel wat ongerustheid en onzekerheid in de gemeente kan verdwijnen, als men weet hoeveel er posi-

pastorale notities

REAKTIES

Onlangs verzorgde onze gemeente een dienst voor de radio. De reacties van luisteraars leveren stof voor zeker twee pastorale notities. De omroepster kondigde aan, dat dit een dienst was van de Ned. Hervormde Kerk te Sliedrecht. Wederom werd ik daardoor in mijn mening versterkt, dat we in Wezep een verkeerde naam gekozen hebben. Te weinig onderscheidend. Eén van de eersten die 's zondagsavonds opbelde, was dan ook een man, die met een probleem was komen te zitten. Ik was dus Hervormd, en naar hij aannam, van de Bond, want ik had over het Verbond gesproken. Begrijpelijk dus, dat ik alleen maar psalmen zingen liet; maar onbegrijpelijk, dat ze uit de nieuwe berijming werden opgegeven. Ook begreep hij niet waarom de organist aan het eind van de dienst dan wel bewerkingen mocht spelen van een gezang. Ik kon de man met een enkele inlichting en toelichting tevreden stellen, maar ik moest aan de

„schibbolets” denken. Een bekende uitdrukking sedert Richteren 12:6; het gaat om een uiting die bepalend is voor een bepaalde groep of kerk en waaraan ze herkenbaar is. Het krioelt van die schibbolets in de kerkelijke wereld. Alleen wij, de Nederlands Gereformeerden, missen ze nog en de „gewone” Gereformeerden hebben er ook maar weinig van. Andere kerken herken je voor de radio meteen. Aan wat er op het elektro-nisch ding gespeeld wordt en aan het eerste lied dat aangeheven wordt en aan de eerste zin die de voorganger zegt. Verder viel 't me die zondagavond na de dienst op, dat heel wat luisteraars, die mijn nummer draaiden, dit deden om te zeggen wat ik had moeten zeggen, en om mij te leren hoe ik het moest zien. Ik dacht dat dit eigen was, speciaal aan Gereformeerden, en dan nog weer in het bijzonder aan de Urkers, maar tot mijn spijt moet ik nu schrijven, dat vooral Friezen als mijn leraars gingen optreden. Die hebben gedacht: deze jongen is in de verstrooiing terechtgekomen en in de buitengewesten is hij verdwaald; laat ons hem terechtwijzen. Er was er één die zei: U moet eerst eens een Israël-man worden. Ja, dat is weer een nieuw schibboleth. En leerling-zijn is de grootste kunst blijkbaar. Ik zal 't proberen. Als zij het ook doen.

A. H. Algra, Sliedrecht

tief is te waarden in de moderne filosofische veranderingen in „het waarheidsbegrip”. Zo gaat het in heel het rapport door. Ds. de Jong zei eens, oratorisch schematiserend: het rapport is „om de andere zin goed en fout”. Inderdaad: het hinkt op allerlei essentiële punten op twee gedachten: filosofisch evenzeer als theologisch, en ook probeert het *tweeërlei* geloof bijeen te houden: geloof in de Bijbel en geloof in „theologie”. In 't vervolg wil ik nog aantonen dat hier ook een zeer zwak punt ligt in veel orthodoxe theologische kritiek op dit rapport.

5. De meest gangbare waarheidsopvatting

Het rapport suggereert ons dat er drie opvattingen zijn van wat waarheid is: een objectieve, een subjectieve en een „relationele” die boven het verschil tussen de beide eerstgenoemde uitgaat door ze beide tot een eenheid te verbinden. Het lijkt helder, ondanks alle moeilijke woorden. Maar het is niet helder en het is ook niet juist. De historische en kennistheoretische beweringen in dat betoog zijn m.i. zeer aanvechtbaar.

We citeren het rapport uit hfst. 1, par. 2 (blz. 10): „De meest gangbare opvatting van 'waaheid' is dat iemand de zaken weergeeft zoals zij

zijn. 'Dat schilderij hangt scheef'. Men kijkt om en zegt: 'Ja, dat zie ik nu ook; wat je zegt is waar'”. Inderdaad is dat de meest gangbare opvatting van „waarheid”. Een heel andere zaak is dat het rapport deze „meest gangbare opvatting” nu gaat interpreteren als een *theorie* over de waarheid, of als een opvatting waar een waarheidstheorie in of achter zit. Deze „opvatting” wordt nu genoemd het „objectieve waarheidsbegrip”. Aan deze theorie worden vervolgens een voordeel en een nadeel toegekend, omdat men aan deze opvatting diverse impliciete beseffen toedicht, die echter in deze „meest gangbare opvatting” ten enenmale niet bestaan!

Deze „meest gangbare” opvatting dat een mededeling „waar” is als er iets in gezegd wordt dat ook werkelijk zo is, is nl. geen theorie, bevat geen theoretisch „waarheidsbegrip” en zij vooronderstelt *niets* inzake „het menselijke bewustzijn”, en niets inzake „opzichzelf staande” zgn. „objectieve” standen van zaken „los” van ons „bewustzijn”. Heel deze kennis-theoretische begrippenvoorraad is aan de praktische levenservaring volslagen vreemd! Sommige van deze woorden mogen dan in het hedendaagse praktische spraakgebruik zijn ingegaan, althans in bepaalde, meer ontwikkelde kringen, zij functioneren dan nauwelijks in hun weten-

schappelijke betekenissen en zelden ook werkelijk op wetenschappelijke wijze.

De „meest gangbare opvatting” is de opvatting die bij verreweg de meeste gangbaar is. Die „verweg de meeste mensen” zijn geen geleerden, geen theoretici, en als gelovigen ook geen theologen. Maar ook als zij wel geleerden zijn, hanteren zij *primair* die „meest gangbare opvatting”. Terecht zegt het rapport dat „deze opvatting” aan te treffen is bij de meest uiteenlopende geleerden: Thomas van Aquino, Bertrand Russell, Lenin, e.a. Dat waren echter mensen die kennis-theoretisch bepaald niet dezelfde theorie hadden over „de waarheid” maar inderdaad met de Bijbel, en met ons en met alle mensen van alle tijden, geleerd of niet, dezelfde praktische zekerheid hadden dat ze heel goed het verschil tussen waarheid en leugen wisten - afgezien van, of ook volstrekt onwetend inzake welk „waarheidsbegrip” ook. Verweg de meeste mensen weten wat waarheid is, maar zij hebben geen „onbewust” filosofisch waarheidsbegrip, of een onbewuste waarheidsdefinitie. Zij zijn zich terdege *bewust* van het echte verschil tussen waarheid en fantasie of leugen, ook zonder enige theorie of definitie. Het zeker weet hebben van wat waarheid is, ligt in de levenspraktijk ingebed in het beleven weten en in het wetend beleven, ver buiten elk kennis-theoretisch bewustzijn of onbewust zijn. Het praktische waarheidsbegrip van onze omgangstaal wordt echter door het rapport filosofisch-kennis-theoretisch geduid, *geïnterpreteerd* met de (voor filosofen bekende) adaequatio-formule, waarover in het vervolg nog iets meer. Dit nu is een *basis-fout* in het eerste hoofdstuk van dit studierapport.

6. Zit er een theorie in de praktijk verborgen?

Men onderschatte de grote fout niet dat aan het *praktisch spreken over en weet hebben van de waarheid* zo maar even een theoretisch, zogenaamd objectief, sommigen zeggen zelfs „objectivistisch”, waarheidsbegrip wordt toegedicht. Een gelovig christen die wijsgerig ongeschoold is, kan zich tegen zulk een bewering niet veredigen: hij weet niet waar 't over gaat. Als hij zich niet spottend of ongeïnteresseerd afwendt, zal hij misschien dom en eerbiedig aankijken tegen zulke geleerde betogen die suggereren aan het licht te brengen wat hij zelf, zonder daarvan weet te hebben, eigenlijk zegt, als hij beweert dat hij heel goed het verschil weet tussen waarheid en fantasie of leugen. Hoogstens krijgt hij argwaan wanneer het rapport hem vertelt (op blz. 10) dat het nadeel van zijn opvatting is, dat „de mens” in zijn opvatting „wel erg passief” is. Hij had het nl. helemaal niet over „de mens” of over „de aard” van „de” waarheid, en hij vraagt zich wellicht

af waarom hij „te passief” is, wanneer hij beweert dat iemand de waarheid zegt, als hij over een scheef hangend schilderij zegt dat 't scheef hangt. Te passief? En hoe kan dit rapport hem willen wijs maken dat „de waarheid zeggen...” inspanning, ja zelfs „worsteling” vergt? Het is nogal wat. Zulke beweringen zijn geen filosofische waarheden, integendeel, ze zijn in hun algemeenheid gewoon onwaar. Die „worsteling” kan inderdaad wel van toepassing zijn op de verwerving van wetenschappelijke of theoretische waarheid of ook wel op het praktisch spreken van de waarheid tegen eigen voordeel, belang of oneerlijke neiging in, maar het is zeker niet van toepassing op de „meest gangbare opvatting van waarheid”, die alle normale mensen van nature hebben.

7. De zogenaamde objectieve waarheid

Laten we nu eens bijvoorbeeld de beroemd geworden definitie van Thomas van Aquino bekijken. Hij schreef eens dat waarheid „de overeenstemming van denken en zijn” is. Het rapport geeft van deze definitie een bepaalde interpretatie die geen recht doet aan de filosofische inzichten van Thomas op dit punt. Als Thomas het in het verband van deze uitspraak heeft over „denken” enerzijds en „zijn” anderzijds, dan heeft hij het bepaald *niet*, zoals het rapport suggereert, over de „meest gangbare opvatting van waarheid” zoals die bij vrijwel ieder volwassen mens leeft. Neen, hij geeft daarvan een *theoretische interpretatie*. Het zijnsbegrip bij Thomas is, ook in deze definitie, iets totaal anders dan het „naïeve” zijnsbegrip van de dagelijkse levenspraktijk. Daarom moet Immanuel Kant ook niets hebben van deze waarheidsdefinitie, omdat hij een ander zijnsbegrip hanteerde en ook anders dan Thomas dacht over wat „denken” is. Dat hij er niet in slaagde geheel los te komen van Thomas' definitie, is een andere zaak.

Maar wat doet nu het rapport? Het gaat de filosofische definitie van Thomas interpreteren *alsof* het de taal van de gewone man is. Deze is echter *niet* gewend om over „het denken” als zodanig, en nog minder om over „het zijn” als zodanig te praten. *Als* hij die termen onder de druk van het onderwijs of van een journalistenwereld vol doctorandussen wel eens overneemt, dan bedoelt hij ze zeker niet in filosofische, metafysische zin, zoals Thomas. Hij legt het heel simpel zo uit dat waarheid spreken is: eerlijk zeggen hoe iets is of was. In of achter dit waarheid spreken schuilt geen filosofisch waarheidsbegrip, en zeker niet de filosofie van Thomas, met zijn *puur theoretische* kloof tussen „het zijn” en „het denken”. Ook spreekt de gewone man niet over het „zijn” van iets, als hij eenvoudig bedoelt dat iets

er is of bestaat. Laat staan dat hij aan die term „zijn”, *als* die al eens wordt overgenomen uit het spraakgebruik der geleerden of intellectuelen, ook nog een metafysische filosofische inhoud en betekenis zou hechten en bijv. zou onderscheiden tussen essentie en existentie. En zo is het ook met de term „objectief”. In het dagelijks spraakgebruik van onze moderne cultuur verwijst deze term naar de werkelijkheid, zonder zoals het rapport doet, direct die werkelijkheid filosofisch te interpreteren als „op zichzelf staand” of „buiten het menselijk bewustzijn” omgaand. Die hele wijsgerige problematiek inzake de relatie tussen „zijn” en „bewust-zijn” kent de praktische levenservaring niet, ook niet als deze *woorden* wel eens overgenomen worden.

8. Waarheid is altijd relationeel

In het rapport wordt tegenover de zgn. objectieve en de zgn. subjectieve waarheid een „relationeel” waarheidsbegrip geponeerd. Het meest verbazingwekkend vond ik dat dit als iets nieuws, als een verworvenheid van het moderne wijsgerig denken werd voorgesteld. Het rapport spreekt over de „objectieve waarheid” alsof iedereen die uitdrukking verstaat in eenzelfde wijsgerige, kennis-theoretische betekenis die door bepaalde filosofen is gedefinieerd, en ook weer verschillend wordt uitgelegd.

Waarom wordt dat filosofische waarheidsbegrip van Thomas e.a. nu „objectief” genoemd, *in tegenstelling tot* relationeel? Is er ook bij Thomas geen duidelijke *relatie* in zijn filosofisch waarheidsbegrip? Voorts, zit er ook in het „naïeve” (beter gezegd: het praktische) waarheidsbegrip van de algemeen menselijke ervaring geen relatie? Kan men, in welke zin dan ook, ooit over waarheid spreken *zonder* dat het over een relatie gaat? Sluit niet *elk* waarheidsbegrip als zodanig reeds de *relatie* in tussen een werkelijkheid en datgene wat er over gezegd of gedacht wordt? *Er bestaat geen waarheidsbegrip dat niet relationeel is!* Die relatie kan dan door filosofen nog zeer verschillend worden geduid, bijv. als projectie, of als adaequatio of als adaptatio, of als reflexie (weerspiegeling), maar dat is wat anders, nl. voer voor filosofen. In hun kennis-theorie behoren zij een helder inzicht te ontwikkelen in de structuur, in de transcendentale bestaansvoorwaarden van de relaties a) tussen de mens en de waarheid die door de mens wordt gezegd of gedacht en b) tussen de waarheid en datgene waarop die waarheid betrekking heeft. Waarheid staat nl. altijd in deze *twee* relaties. Zij gaat uit van de mens en heeft betrekking op iets werkelijks (binnen of buiten de mens). Het is mij dan ook een levend raadsel hoe het rapport een zgn. objectieve waarheid kan stellen *tegenover* een relationele waarheid.

(wordt vervolgd)

EUTHANASIE - BARMHARTIGHEID?

Och, als je toch het leven wilt „beschermen”?, „barmhartig” zijn wilt voor je medemens?, dan ga je dóór met „t zogenaamd” „ontfermen”; je „medeleven” wordt dan zeer intens.

„t Mag niet bestaan dat zoveel moeten lijden; het past niet bij ons „mens-waardig-bestaan”! Schijnt 't uitzichtloos?, dan wordt ons „begeleiden” een „doden-op-verzoek”, voor 'n „vredig-henengaan”.

Beroeps-moraal van „vader-der-geneeskunst” blijft trouw aan U beloofd, ook nu oprècht?; wordt Hippocrates niet met heel veel hypocrisie de euthanasie in de mond gelegd?

Vermetel mens, wat hebt gij te vertellen?; zijt gij soms God, die alles hier beheert?, zodat g' ook 't leven paal en perk wilt stellen? Waarom in hoogmoed van Hem afgekeerd?

Hij toch is het, die 't leven heeft gegeven, Die al de dagen daarvan heeft geteld; gevuld met lief en leed zijn in Zijn boek geschreven. De band aan Hem is een die nimmer knelt.

Mag pijn of leed soms zwaar zijn om te dragen voor U, of vrind, of in familiekring, zie dan op Hem, Die mèè-wéént, mèé-kan-klagen omdat Hijzelf veel smarten onderging.

A. Roos (Eindhoven)

D. W. L. Milo / Dalmally

VORSTENHUWELIJK

Op 29 juli zal, zo de Heere wil, het huwelijk worden voltrokken van ZKH Charles, prins van Wales, kroonprins van het Verenigd Koninkrijk en de Dominions, enerzijds - en Lady Diana Frances Spencer, een tot nu toe onbekend meisje maar toekomstige koningin, anderzijds. Dat zal hier een nationaal feest van wonder en geweld geven. En u als naaste buur zult daar toch iets van willen weten? Want wie mocht denken dat hier een Assepoester haar Sprookjesprins heeft gevonden... gelooft nog in sprookjes. Dit bijdetijdse, populaire paar, dat voor een portie romantiek niet uit de weg gaat, kent zijn tijd, kent zijn wereld, weet wat er te koop is en gaat moedig een wellicht zeer bewogen toekomst tegemoet.

—o—

HIJ, geboren 14 november 1948 uit een harmonieus gezin, is in alle betekenissen een zondagskind. Zijn vader, prins Philip hertog van Edinburgh, heeft niet alleen de stijve hofetikette aanmerkelijk weten te verzachten, zijn koninklijke echtgenote dicht bij haar volk gebracht dan ooit een Brits vorst bestaan heeft, maar gaf ook zijn kinderen een puike opvoeding, de beste scholen en goed begrip voor de moderne maatschappelijke verhoudingen.

De jonge kroonprins kwam op zijn 19de aan de universiteit, kon onopgemerkt rondfietsen of boekenstalletjes bezoeken, speelde vurig toneel (in de rollen van zingende vuilnisman of Hamlet tot clown) en beoefende als een goede Brit vele soorten sport. Onder sport verstaat Charles bijvoorbeeld paardrijden, polo, vliegen, waterskiïng, windsurfing, varen, zwemmen, jagen en vissen. Hij volgde in de militaire opleiding een commando-training, waartoe onder meer behoorde: parachutespringen, werken met klimnetten over hoge muren, bewegen langs een lijn van boomtop tot boomtop en zelfs door een nauwe rioolbuis kruipen, half vol water. Opscheppen is de prins vreemd - hij gaf toe dat het een verschrikkelijke beleving was.

Op zijn 21ste haalde hij zijn vliegbrevet en werd geïnstalleerd als Prins

van Wales. Toen nationalistische demonstranten die inhuldiging wilden verhinderen, trad hij onverschrokken op het stel toe en begon een politiek gesprek. Bij de marine bracht hij het tot commandant van een mijnenveger, compleet met strepen, snor en baard.

Zijn sociale bewogenheid doet hem niet alleen op demonstranten afgaan, maar leidt hem ook van Brazilië naar Australië, van India naar de Orkneys. Vandaag spreekt hij de Ierse emigranten te New York toe en brengt hun enig begrip bij voor de Ierse thuis-kwestie; gisteren stuurde hij de persmusketen uit zijn tuin vandaan met de boodschap: als er nieuws is, horen jullie het direct. In Newcastle aanvaardde hij sportief een fles door zijn autoruit. Such is life.

En Charles is een geboren ridder. Een van zijn eerste foto's toont, hoe zorgzaam hij als knaap zijn jonger zusje een trap af leidde. Hij is dan ook het troetelkind van zijn grootmoeder, de oogappel van zijn moeder. Maar dat sluit zijn oog niet voor verder vrouwelijk schoon, dat zich rond hem volop ontplooit: een gravin op wintersport, een lady op de Ascot-rennen, een charmante tafeldame op een verjaardag, een bezoek aan Liechtenstein's hof, een ondeugende foto uit Texas - allerlei bekend en onbekend schoons is in zijn omgeving gezien. Maar de prins stelde zich op het standpunt: ik kan me later geen echtscheiding veroorloven, moet dus terdege uitkijken voor ik trouw.

En wat een wonder, als een jongeman van ruim 30 de kat uit de boom kijkt, dat er speculaties ontstaan over poesjes! Op de dag dat foto's van zijn „vermoedelijke” bruid vanuit Klosters werden gepubliceerd, verscheen Charles met een beeldschone dame op de paarderen. Gingen zijn ouders naar hun vrienden in Liechtenstein (vermoed werd: om een huwelijk met de knappe prinses te bespreken) dan danste Charles ineens op een feestavond met een Italiaans zwartje. En toen de prinses Marie-Astrid van Luxemburg serieus genoemd werd, moest het Britse hof de speculaties verontwaardigd ontkennen. Alleen Charles moet zich geamuseerd hebben. Want wat er ook van de prins gedacht werd, zelf scheen Charles de oude strategische leus te hanteren: safety in number, de veiligheid zit in het grote aantal. En van de prins geen kwaad!

—o—

ZIJ, Lady Diana Frances Spencer, is geboren 1 juli 1961 en is dus net twintig jaar. Een bloem van een meisje, lang, slank en welgeschapen. Toen ze vorig najaar door de pers ontdekt werd, was ze kleuterleidster en verdiende haar dagelijks brood in Londen. Daar bewoonde ze met vier meisjes een flat, door haar vader gekocht. Ze was toevallig in de buurt van de prins waargenomen en werd gevolgd. Aan haar nummerplaat

M. Vrijmoeth-de Jong / Zwolle

Bijbelgebuik in het gezin

(12)

Het lagere schoolkind

De eerste twee jaren van de lagere school (6 tot 8 jaar) verschillen niet zoveel van de twee kleuterschool-jaren, als het gaat om het bijbrengen van bijbelkennis door de ouders. Het kind is nog in de zgn. fantasieperiode en het aanvaardt de bijbelverhalen kritiekloos en zonder aan de waarheid ervan te twijfelen. Het is noodzakelijk in deze hele periode, die ongeveer valt van 4—8 jaar, steeds duidelijk te laten uitkomen, dat de verhalen uit Gods Woord echt gebeurd zijn in tegenstelling met de vele sprookjes en de meeste t.v.-verhalen.

Typerend voor deze leeftijd is ook het geloof in de sinterklaasfiguur,

die in de ogen van het kind (en in onze verhalen) onbepaalde macht, alwetendheid, wijsheid en goedheid heeft.

Het kind van de eerste en tweede klas van de lagere school zal nog smullen van de vertelstijl van de kleuterbijbel. De ouders moeten er dan ook voor oppassen niet te vroeg over te schakelen op een kinderbijbel voor oudere leeftijd, waar het kind in wezen nog niet aan toe is. Het is wel een feit, dat het kind na verloop van tijd een bepaalde vaak voorgelezen bijbel van achteren naar voren kent en daarom is het aanbevelenswaardig in deze jaren ter afwisseling andere kleuterbijbels te gebruiken. Dit betekent nog niet, dat er weer een duur vertelboek met bijbelse verhalen gekocht moet worden; elke goede bibliotheek heeft kinderbijbels in de uitleen. Misschien kan er een leen- of ruilsysteem onder gezinnen met jonge kinderen worden opgezet.

De realiteitsperiode

De geestelijke groei van een kind rondom het achtste jaar maakt dat

het de fantasieperiode achter zich laat en dat het meer oog krijgt voor de werkelijkheid. In het onderwijs doen op deze leeftijd vakken als aardrijkskunde, geschiedenis en biologie aarzelen hun intrede in het kinderleven. De belangstelling verlegt zich naar de helden- en andere spannende verhalen. De begrippenwereld en de feitenkennis breidt zich uit. Dit alles maakt, dat het kind de kleuterbijbel ontgroeit en rijp is voor de zogenaamde kinderbijbel voor de leeftijd van 8—12 jaar, die uitgebreidere informatie geeft en veel bijbelse verhalen beschrijft, die in de kleuterbijbels zijn overgeslagen.

Op deze leeftijd kan het gemiddelde kind al goed lezen. Daarom is het dan de tijd te beginnen met het hardop laten voorlezen aan tafel uit de kinderbijbel of andere bijbellectuur, die begrijpelijk is voor het kind. Ook voor deze leeftijd noemen we enkele goede kinderbijbels:

Anne de Vries: „Groot vertelboek voor de Bijbelse geschiedenis”.

W. G. v. d. Hulst: „De Bijbelse Geschiedenissen”.

Mej. G. Ingwersen: „Bijbel in vertelling en beeld”. Deze zeer goede,

uitgebreide kinderbijbel vraagt wel enige basiskennis en is meer geschikt vanaf het tiende dan vanaf het achtste jaar.

Evert Kuijt: „Kinderbijbel” in 2 delen, het O.T. en het N.T. Aan te bevelen door de vragen, die aan het eind van elk hoofdstuk staan. De schrijver gaat uit van de Statenvertaling, hetgeen voor onze kinderen soms verwarrend is.

Heleen Goudt: „Nieuw bijbels vertelboek”. Eén op de vijf verhalen is geschreven voor de grotere kleuter en aan het begin van elk hoofdstuk staat een inleiding, geschikt voor tieners.

Overgang naar de Bijbel

Dit alles heeft uiteraard tot doel, dat de kinderen zelf de Bijbel gaan lezen en daar de weg in leren kennen. Ook zullen ze moeten leren, dat de kinderbijbels slechts menselijke beschrijvingen zijn van de verhalen uit de Bijbel en dat ze onvolledig en soms onjuist zijn.

De overgang van kinderbijbel naar de gewone Bijbel is minder groot geworden door verschillende uitgaven van de laatste jaren, waarin

herkende men de letters SB van het district Argyll. En ja, op het eilandje Seil bij Oban bleek haar moeder te wonen: Lady Frances Roche, voorheen gehuwd met Diana's vader, Lord Edward Spencer, achtste hertog van Sutherland. (Haar moeder woont betrekkelijk dicht bij ons, bewoont een boerderij en bezit onder meer een winkel in Oban, waar ze bij drukte graag een handje helpt. Een paar weken geleden passeerden we haar nog en zij wierp een nieuwsgierige blik in onze oude Nederlandse wagon.)

Het is hier heel gebruikelijk dat een vrouw, gehuwd of niet, haar eigen boterham verdient. De Britse vrouw is nooit in de watten gelegd en moet op de kleintjes passen. De economische instelling van het land (waar zuinigheid met economy wordt vertaald) houdt in dat vader Philip de paleistuinen verpacht heeft en zijn fruit zelf moet kopen; dat vader Spencer zijn kasteeltje tegen toegangsprijs laat bezichtigen; dat moeder Frances Roche haar eigen zaakjes drijft en dat dochter Diana kinderleidster is; hetgeen voortreffelijk bij haar karakter past.

Diana kan haar costuumpjes zelf hebben gemaakt, en ziet er door haar smaak bijzonder charmant mee uit. Toen de foto's los kwamen, bleek ze als een ingetogen fee door Londen te gaan: hetzij in een grijsgestreepte rok met tomaatkleurig jasje, hetzij in rok en trui, hetzij in kuitbroek en sportief jasje, of (met een kind op de arm en een kind aan de knie) in een luchtig overgooiertje, dat in het verradelijke tegenlicht van een stralende zon een stel gezonde en charmante onderdanen toont. Over die foto schaamde ze zich. En zo leerde ze wat persfotografen zijn.

Maar simpel of niet, Lady Diana komt niet als wijlen Assepoester naar het hof. Ze is daar van kindsbeen vertrouwd geweest. Vroeger woonde de Spencer-familie naast een der koninklijke buitenhuizen en was toen al in de kleine vriendenkring van het hof opgenomen. Een van de grootmoeders van Lady Diana was de beste vriendin van de koningin-moeder en haar andere grootmoeder is eveneens hofdame. Zulke intieme relaties kunnen alleen bestaan, wanneer de betrokkenen betrouwbaar, bescheiden en gesloten zijn. In tegenstelling tot de meeste van Charles' vriendinnen is Lady Diana dan ook niet loslippig maar ingetogen; bovendien heeft ze een vlekkeloos verleden, doet in adellijke afstamming en opvoeding niet voor Charles onder en wordt door het Britse volk als een gave van Boven ontvangen. Ze stamt, evenals haar verloofde, van koning Henry Tudor af, is bovendien een nazaat van John Churchill (de eerste hertog van Marlborough, waar Winston zo trots op was) en is aan Charles in de 16e graad verwant. Beide families zijn dan ook al eeuwen met elkander bevriend geweest.

—o—

SAMEN zullen ze naar menselijke berekening een zeer goed paar vormen.

Charles brengt zijn koninklijke motto's mee: „Honi soit qui mal y pense” en „Dieu et mon droit”. Daarnaast heeft hij het motto van Wales „Ich Dien” (waar dat oude diets vandaan komt, moeten we nog eens uitzoeken). Diana, die in de volksmond al Dai heet, brengt van de Spencer's kant het motto mee „God beschermt het recht (of de rechtvaardige)”. Wanneer Charles straks regerend vorst zal zijn, is hij mede hoofd van de Anglicaanse Kerk. Reeds nu wordt elke zondag in heel het koninkrijk voor alle leden van het koninklijk huis gebeden; hij zal gedragen worden door het gebed van een christenvolk.

Charles heeft zijn naam gemeen met de vroegere Schotse Bonny Prince Charles. En zijn populariteit meteen. Diana is een meisje uit aristocratische familie, maar won op slag de populariteit door haar eenvoud. Charles, die dertig jaar een mooie leeftijd vond om te trouwen, zei destijds: ik hoop dat ik zoveel geluk mag hebben als mijn ouders. Diana, wier juwelendoosje een enkel collier en een enkel ringetje bevatte, is nooit verwend en zal stellig sober blijven. Charles toont in zijn karakter meest verwantschap met zijn oude vriend en oudoom Lord Mountbatten, voor wiens begrafenis hij destijds de rol van Schriftlezer op zich nam. Diana staat stevig op haar benen en zal de komende weelde rustig kunnen dragen. Want nu nog heeft Charles een inkomen uit het familiebezit Cornwall (een inkomen van £ 250.000, waarvan hij de helft aan belasting betaalt) maar als regerend vorst zal hij vermoedelijk een kleine £ 2 miljoen trekken. Zij zal wel op de kleintjes letten en hij de hofhouding betalen. Wat dat laatste betreft heeft zijn voorvader Albert hem een goed voorbeeld gegeven: door de overvloedige helft van het hofpersoneel af te schaffen.

En dan het voorbeeld van Charles' vader! Charles spreekt daar geestig maar toch ernstig over: „Ik doe maar net als de apen en kijk af, hoe mijn ouders het doen”. Of ook: „Ik loop graag in mijn vaders voetsporen; we hebben gelukkig dezelfde maat”. Dat is de bescheidenheid van de Engelsman, die zaken eenvoudiger kan voorstellen dan ze zijn.

Maar Charles is, behalve Engelsman en Welsh, ook typisch aan Schotland verknocht. Hij leerde hier zijn bruid al, hoe ze zalm moet vissen; het kan haar keuken straks te pas komen. Hier jaagt hij zijn hert, roeit op de Lochs, rijdt paard en houdt van zijn bruid. En zij zal na eeuwen weer een koningin van Engelse bloede zijn.

Waar de nieuwsgierige pers ook aan gedacht had - enkele malen heeft zij de oudere zuster van Diana positief genoemd - nimmer kwam iemand op het topsecret van het bruidspaar. Charles heeft een vrouw gevonden, dat is een goede zaak. Hij heeft een welgevallen van de Heere ontvangen. En zij de prins van haar dromen. Mogen zij gelukkig zijn.

bijbelboeken of -gedeelten vertaald zijn in eenvoudig, door het kind te lezen en te begrijpen Nederlands. Het voorlezen uit deze boekjes door het kind kan door de ouders gevolgd worden in de gewone vertaling. Na het lezen kan het gelezene vergeleken en besproken worden. De aanschaf van deze boekjes kost wel geld, maar evenals speelgoed, voedsel en kleding zijn ze nodig voor de ontwikkeling van het kind. Enkele uitgaven zullen we noemen: „Bijbeluitgaven in eenvoudig Nederlands” (N.B.G.) van 1 en 2 Samuel in vier deeltjes en van Lucas in twee deeltjes.

„Ik lees in de Bijbel” (Katholieke Bijbelstichting, Bostel). Gedeelten uit Genesis, Exodus, Deuterono-

mium, Jozua, Richteren, Ruth, Samuël, Koningen, Kronieken en enkele psalmen in vier deeltjes.

„Een goed begin” door G. J. Bos (Ver. tot Verspr. der H. Schrift). Een vijftigtal verhalen uit het Nieuwe Testament.

„Groot Nieuws voor u” (N.B.G.). Het gehele Nieuwe Testament in hedendaags Nederlands. Hierbij moet gesteld worden, dat de meeste brieven te moeilijk zijn voor het lagere schoolkind.

Tenslotte willen we er nogmaals op wijzen, dat afwisseling ook voor de leeftijd van 9—12 jaar, heel belangrijk is. Geen enkele uitgave of kinderbijbel mag zolang achter elkaar gebruikt worden, dat het kind er een hekel aan krijgt.

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Mattheüs 4 : 1-11

(schets bijbelstudieweekends GLJC 1980)

1. De doop van de Here Jezus door Johannes de Doper (3 : 13-17) is voor de Here Jezus een *hoogtepunt* geweest. Aan het begin van Zijn loopbaan als lijdende knecht van God (Jesaja 52 : 13-53 : 12) wordt Jezus als het ware even boven dat lijden uitgetild en is er een stem uit de hemel: 'Deze is mijn geliefde Zoon in wie Ik een welbehagen heb'. Dit duurt echter niet lang, want direct daarna wordt Jezus de woestijn in gezonden. *Jezus is vol van de Heilige Geest maar diezelfde Geest brengt Hem in de woestijn om verzocht te worden door de satan.*

In vergelijking met de gebeurtenis aan de Jordaan is dit een *dieptepunt*: een directe ontmoeting met de duivel! Let er eens op dat Jezus de woestijn in moet, evenals het volk Israël toen het door God uit Egypte werd geleid. En verder dat God het wil dat Jezus in de woestijn wordt verzocht. Waarom wil God dat? In Jakobus 1 : 13, 14 staat dat God niemand verzoekt. Probeer deze teksten eens te omschrijven. Wat is het verschil tussen verzoeken en beproeven? Als Jezus in de woestijn is, lijdt Hij veertig dagen en veertig nachten honger. Mattheüs vertelt dat Hij in die tijd heeft vast, maar het is goed te bedenken dat er in de woestijn geen eten en drinken voorradig is. Jezus is in de woestijn niet alleen, satan is er ook. En zo komt het in de woestijn tot een ontmoeting tussen *Gods geliefde Zoon* en de *satan die als God wil zijn*. De satan gaat Jezus verzoeken, proberen de Zoon van God tot zonde te brengen. Mattheüs vertelt de drie verzoeken in een andere volgorde als Lucas. Welk verschil is er?

2. Bij de eerste verzoeking wil de

OPBOUW IN DE VAKANTIE

In verband met de aanstaande vakantieperiode zal Opbouw niet verschijnen op 10, 24 en 31 juli, en 7 augustus.

Vanaf 14 augustus verschijnen we dus weer wekelijks.

satan Jezus tot een wonderdoener maken. Let eens op het begin van satan's woorden: 'Indien gij Gods Zoon zijt...' Satan grijpt hier duidelijk terug op wat hij gehoord heeft aan de Jordaan: 'Deze is mijn geliefde Zoon...' Betekent dat dat de duivel deze woorden van God heeft aanvaard? Wie worden in de bijbel ook zonen van God genoemd (Job 1 : 6)? Satan probeert Jezus te nemen in een concrete moeilijke situatie: honger. Ieder mens wil toch eten? Welnu, kán God Zijn eigen Zoon laten verhongeren?

Jezus weigert brood te maken. Later heeft Hij dat wél gedaan (Matth. 14 : 13-21; 15 : 29-39). Waarom weigert Jezus wat satan vraagt?

Het antwoord van de Heiland is kort. Hij haalt Deut. 8 : 3 aan. Het zijn woorden van Mozes, ga eens na wanneer Mozes ze gesproken heeft.

Jezus wijst er op dat leven niet alleen mogelijk is door het eten van brood, maar vooral door het luisteren naar Gods Woord.

3. Satan probeert het voor de tweede keer. Hij wijst Jezus wéér op Zijn Zoon-van-God-zijn. Het woord 'indien' probeert dit niet in twijfel te trekken, maar wil Jezus brengen tot een krachtproef. Satan wil dat Jezus Zich op menselijke wijze wáár maakt. Hij neemt de Zoon van God mee naar de tempelmuur in Jeruzalem. Zoveel macht heeft de duivel blijkbaar. Denk nog even aan vers 1, waar staat dat Gods Geest Jezus in de woestijn leidt, naar de satan toe. Maar God Zelf is óók in de woestijn. Hij ziet wat er gebeurt. De duivel haalt Ps. 91 : 11, 12 aan. Hij daagt Jezus uit de sprong naar beneden te wagen, heeft God niet beloofd dat engelen Hem zullen beschermen. Ga eens na of de satan goed citeert, let hierbij vooral op het geheel van Psalm 91. Waaraan koppelt God Zijn bescherming?

Jezus gaat op deze poging tot waaghalzerij niet in. Zijn antwoord is weer kort. Weer haalt Hij woorden van Mozes aan (Deut. 6 : 16). En zó wijst Hij er op dat we God niet mogen uitdagen. Dat is vaak de fout van Israël geweest (zie Ex. 17 : 1-7) toen het in de woestijn was. Jezus valt, nu Hij Zelf in de woestijn is, niet in dezelfde fout.

4. Dan komt de derde verzoeking. Weer neemt de satan Jezus mee. Hij laat Hem alle aardse koninkrijken zien. Hoe dit is gebeurd, wordt er niet bij verteld. De duivel zegt er bij dat dat al die heerlijkheid van hem is. Lucas vertelt er nog bij (4 : 6) dat satan zegt dat al die macht aan hem is overgegeven. Is dat zo? Lees Matth. 12 : 26; Joh. 12 : 31, 14 : 30, 16 : 11; Ef. 2 : 2; Col. 2 : 15. Er is slechts een knieval van Jezus voor nodig en dan zal al die macht van Jezus

zijn. Satan wil als God zijn, hij wil worden aanbeden. Hij wil dat Jezus Zijn Vader verloochent. Ook nu weerstaat Jezus de satan, weer met een woord van Mozes (6 : 13). God mag alleen aanbeden en gediend worden. Jezus zet Zijn woorden kracht bij door de satan wég te sturen. Eerst heeft Hij Zich door satan een paar keer laten leiden, nu wil Hij de duivel kwijt.

5. Jezus heeft de verzoeken van de duivel doorstaan. Hij heeft ook de proef doorstaan, getoond Zoon van God te zijn. Hij heeft Zich bereid verklaart de weg van de Vader te gaan. En dán verandert er iets in de woestijn. Er komen engelen die Hem dienen en bedienen, die Hem voorzien van wat Hij nodig heeft; er komen wilde dieren over wie Hij zoveel macht heeft dat ze Hem geen kwaad doen. Zó maakt God van de woestijn even een paradijs.

6. Het is belangrijk te letten op het verschil in gebruik van Gods woorden door Jezus en satan. De satan citeert Ps. 91 : 11 en 12 letterlijk, maar maakt deze verzen los uit het geheel. Zó geeft hij een stuk van de waarheid. Jezus wijst er op dat er méér in de bijbel staat ('er staat ook geschreven'). Hij tast de boodschap van Ps. 91 niet aan, maar wijst het beroep van de satan op deze psalm met het oog op waaghalzerij af. Probeer eens te omschrijven hóe de satan de bijbel hier als bron en norm misbruikt.

Discussievragen:

1. Lees Jesaja 61 : 1 e.v. Hier wordt gesproken in de ik-vorm. Wie is die 'ik'? Leg het verband eens met de verzoeking in de woestijn en wat later gebeurt, Lucas 4 : 14 e.v.
2. Adam was eerst in het paradijs, door de zondeval werd hij uit het paradijs verdreven. Israël moet uit Egypte naar het beloofde land eerst door de woestijn. De woestijn was voor de joden een plaats van verlatenheid, van honger en dorst, van lijden. Vind je het van belang dat Jezus ook een tijd in de woestijn heeft geleefd?
3. Jezus hanteert tegenover de duivel als wapen het woord van God. Welke les zit hierin voor ons (vgl. Ef. 6 : 10 e.v.).
4. In de woestijn is Jezus alleen met de satan. Hoe zijn de evangelisten deze gebeurtenis te weten gekomen?
5. Jezus zegt tot de satan dat hij weg moet gaan. Tot wie heeft Hij dat ook eens gezegd (Matth. 16 : 21 - 28). Wanneer zegt Jezus dat ook tot jou?
6. Is de duivel altijd bij Jezus vandaan gebleven. Let er op dat Lucas in 4 : 11 zegt 'voor een tijd'. Wat zegt Lucas 22 : 28 hierover?

„Je raakt gewend aan mannen met geweren om je heen”, dit schreef Kees Rookmaaker uit Oeganda. Kees werd door onze Stichting voor een jaar uitgezonden naar dit land en hij vertrok eind mei. De eerste berichten komen nu binnen.

Hij is daar in november 1980 al voor twee weken heen gegaan om voor ons de administratie van de kindertehuizen te bekijken en na zijn terugkeer bleek, dat het zeker noodzakelijk zou zijn, dat iemand voor langere tijd daarheen zou gaan. Het is de bedoeling, dat gedurende dit jaar iemand uit Oeganda wordt ingewerkt om straks de taak van hem over te nemen. Wij hebben gemerkt dat de administratie in de kindertehuizen in Oeganda vaak op de tweede plaats komt en dat is eigenlijk ook wel vanzelfsprekend als de nood zo groot is en de hulp zo weinig. Maar toch, wij hebben gegevens nodig van de kinderen die geholpen moeten worden en wij moeten weten waar het geld, dat wij sturen, aan wordt besteed. Na een paar dagen daar gewerkt te hebben schreef Kees: „Het kindertehuis in Kampala is al heel wat verbeterd sinds ik daar in november was. Er is nu stromend water. Een hele verbetering, want voordien was er een typhus-epidemie onder de kinderen uitgebroken. De grote zaal is verbouwd tot eetzaal en zitkamer. Verder zijn er twee kantoren afgescheiden. De kamers van de kinderen zijn nu aan de beurt. Het vervoer is een groot probleem. Aan benzine is moeilijk te komen. Iemand heeft voor ons 1½ dag in de rij gestaan om iets te krijgen. En de prijzen zijn ongeloflijk hoog. Obote heeft woensdag een redevoering gehouden waarin maatregelen tegen de inflatie werden afgekondigd. De dollar is gaan „zweven”, dat betekent dat de officiële koers zal stijgen tot zo'n 80 Oegandese shillings per dollar (het was toen wij daar in de zomer 1980 waren: 7½ shilling per dollar) en dit zal geregeld bijgesteld worden. De prijzen zullen ook nog wel meer stijgen, terwijl alles al bijna onbetaalbaar is voor de mensen hier. Voor ons met buitenlandse valuta gaat het nog wel”.

Maar ook al is de toestand in Oeganda onveilig met „mannen met geweren om je heen”, ook al is het leven moeilijk en kost het veel tijd om aan eten en de meest nodige dingen te komen, toch heeft God daar een weg voor ons geopend om te helpen en zou Hij niet begaan zijn met het lot van die vele kinderen daar, die in de meest onmogelijke omstandigheden moeten leven als er geen hulp komt? Denkt u aan: **Namusisi**, een meisje van 11 jaar. Zij werd gevonden in een overvolle gevangenis alleen als

meisje tussen 40 mannen. Zij werd van alle kanten misbruikt en toen zij eruit kwam vertrouwde zij niemand meer.

Of **Habibu**, een jongen van zes. Hij kwam ook uit een overvolle gevangenis en hij kreeg daar maar drie maaltijden per week.

Zoals u misschien al hebt begrepen, hebben de mensen van het kindertehuis kinderen uit de gevangenis gehaald. Deze kinderen waren opgepakt van de straat en omdat men geen andere plaats voor hen had, naar de gevangenis gebracht.

Namatali is een meisje van ca. 6 of 7 jaar. Zij kwam iedere avond laat naar de boerderij geslopen om naar etensresten te zoeken (ter verduidelijking: er is een kindertehuis in Kampala en een boerderij nabij de stad Sinja waar kinderen zijn opgenomen). Zij was helemaal naakt en zij leefde in de bosjes. Toen men op de boerderij merkte dat zij iedere avond kwam, liet men eten voor haar staan en langzamerhand werd zij vrijer en zij woont nu bij de andere kinderen op de farm. Eén van de kooksters daar heeft een baby en daar past ze op en zij geeft het kind alle liefde, waar zij zelf zo'n behoefte aan heeft gehad en die zij nu vindt op de boerderij.

Dan zijn er de kinderen die gebracht worden omdat hun ouders er niet meer zijn, zoals **Robert**, een kleine tienjarige jongen. De eerste nachten sliep hij bij de ouders. De eerste tien dagen heeft hij geen woord gesproken en toen kwam Stephen, een jongen van dezelfde leeftijd, maar groot en die heeft hem onder zijn bescherming genomen. Hij zorgt als een grote broer dat Robert alles krijgt wat hij nodig heeft.

Paulus zegt in Romeinen 15, dat onze God een God van hoop is. Deze hoop houdt de mensen in Oeganda staande temidden van een immorele omgeving. Amin's regering bracht het slechtste in de mens naar boven: moord, verdenking, angst en wantrouwen. Het persoonlijk overleven werd een allesoverheersende obsessie. De kerk is arm geworden, de dominee verschijnt in gescheurde kleren op de preekstoel en de helft van de stoelen zijn gebroken.

De geluiden die je hier hoort in de pers en op radio en televisie zijn pessimistisch. Het lijkt wel of men dit land al heeft opgegeven. Maar onze God is een God van hoop en Hij heeft wegen voor ons geopend om nu kinderen te helpen in dat land en ze ook deze hoop mee te geven temidden van een gedemoraliseerde maatschappij.

Behalve in Oeganda, blijft onze hulp ook nodig in India, Kenia en Zambia. Een kindertehuis in de staat Biha in India heeft na een overstromingsramp verleden jaar in november zo'n 80 kinderen moeten opnemen. Vele mensen hadden hun bezittingen verloren en kinderen verloren hun ouders. Een nieuwe slaapzaal voor de kinderen is dringend nodig. De kinderen zitten opgepakt in een te kleine ruimte en sommigen slapen zelfs buiten. De kosten hiervan zijn ca. f 18.000,—.

Voor de meisjes is er meer badgelegenheid nodig en meer toiletten. Dit kost f 5.000,— en de watertoevoer kost f 4.500,—.

Door de steeds stijgende dollarkoers moet er op het ogenblik bij de „adopties” geld bij. Tot nu toe ging dit nog, maar wel ten koste van gebouwen.

In de zomermaanden komen er altijd minder giften bij ons binnen. Wij hopen dat dit deze zomer niet zo zal zijn, want de kinderen kunnen uw hulp niet missen. U kunt ons helpen door:

- a) een financiële adoptie van een kind voor f 55,— per maand;
- b) een aanvullende financiële adoptie voor f 30,— per maand. Er zijn nog vele kinderen die op zo'n „adoptie” wachten. U kunt zich hiervoor opgeven bij ons secretariaat, of u kunt inlichtingen hierover vragen;
- c) een gift voor een gebouw o.d. en ook om het ons mogelijk te maken het volle „adoptiegeld” te blijven geven.

Helpt u ons de zomermaanden door te komen?

„Zeg niet tot uw naaste: Ga heen en kom terug, morgen zal ik geven - terwijl gij het hebt”. Dit zegt de Spreukendichter 3 : 28.

Secretariaat:

Dr. Guépinlaan 23,
4032 NH Ommeren (Gld.)

Tel. 0443 - 20 79 of

bij geen gehoor: 03449 - 16 59

Postgiro: 1599333 t.n.v. Stichting

Redt Een Kind te Berkum-Zwolle.

Bank: Raiffeisenbank te Zwolle,

rek.nr. 37.73.32.860

Kerkdiensten in het buitenland

Van de altijd actieve heer Bosch (secretaris van het COGMA) ontving ik het volgende schrijven:

Ik heb de moeite genomen enkele kerkdiensten in de Nederlandse taal op een rijtje te zetten.

In het verleden is gebleken, dat er vaak door de lezers van „Opbouw” een dankbaar gebruik van werd gemaakt.

Ik heb de lijst nog enigszins uitgebreid door ook de kerkdiensten van de Syn. Geref. Kerken in West-Duitsland te vermelden. Uiteraard heb ik me beperkt tot West-Duitsland en België.

In de overige landen is er sporadisch sprake van diensten in het Nederlands of het moet al een predikant uit Nederland zijn die als gastdominee optreedt.

Misschien dat u dan een keus kunt maken uit onderstaande Nederlandse kerkdiensten.

Allereerst protestantse kerkdiensten uitgaande van de prot. geestelijke verzorging in de militaire dienst.

West-Duitsland:

2 Seedorf - Kerkdienst in de kerkzaal van het P.M.C. - aanvang 10.00 uur.

3 Hohne-Bergen - Kerkdienst in de kerkzaal van het P.M.C. (aanvang 10.00 uur.

4 Stolzenau (tijdelijk in een schoolgebouw) - informatie bij Ds. C. Glasstra, tel. 05761-431 of 1051.

5. Bramsche - in het gebouw van de Bapt. gemeente, Mainstrasse 4 te Bramsche - aanvang 10.00 uur - informatie bij Ds. J. Poldervaart, tel. 05461 - 51 79.

6. Blomberg - Kerkdienst in de kerkzaal van het P.M.C., Niederlandstrasse - aanvang 9.30 uur.

7. Borghalzhäusen - Kerkdienst in de kerkzaal van het P.M.C., Sundernstrasse - aanvang 10.00 uur.

9. Schöppingen - Kerkdienst in de kerkzaal van het P.M.C., Dusseldorferstrasse - aanvang 10.00 uur.

Het is mogelijk dat in de vakantietijd het aanvangsuur gewijzigd wordt.

Vooraf informatie inwinnen is dus wenselijk. Trouwens u bent als vakantieganger altijd hartelijk welkom bij „Pro Rege” en de koffie is er altijd klaar.

Voorts worden er op tal van plaatsen Nederlandse kerkdiensten gehouden voor Nederlanders te West-Duitsland. Deze diensten gaan veelal uit van de Geref. Kerken in Nederland.

Frankfurt: iedere eerste zondag van de maand - 10.00 uur - Unterkerche, Comeniusstrasse 37.

Stuttgart: iedere 2e en 4e zondag van de maand om 10.30 uur in de Alte Evangelische Kirche, Amstetterstrasse-Stuttgart-Hedelfingen.

München: iedere zondag om 10.30 u. in de grote zaal van het Gemeindehaus achter de moderne kerk in G4, ingang onder de luifel.

Berlijn: iedere 2e zondag van de maand om 10.30 uur in het Hendrik Kraemerhuis, Limonenstrasse 26, Berlijn 33.

Hamm: Luthercentrum naast Lutherkerk, M. Lutherstrasse 27b.

Herne 2 (Wanne Eickel): Gemeindehaus, Hauptstrasse 245c.

Münster: Jochen Klepperhaus, Hohenzollernring 51.

Duisburg-Ruhrort: iedere zondag om 10.00 uur in Gemeindehaus, Dr. Hammacherstrasse 4.

Hamburg: Kapel van het Altersheim Winterhudeweg 98, Hamburg 76.

Keulen: Trinitatiskirche Filzgraben.

Bonn: Nachfolge Christlikirche Bonn-hoefstrasse, Bonn Beuel.

Dusseldorf: Haus der Kirche, Bastionstrasse 4.

In de plaatsen waarbij geen aanvangsuur is vermeld, worden de kerkdiensten niet regelmatig gehouden. Ook hier is informatie vooraf dus wenselijk.

België:

Deurne (Antwerpen): betreft een Chr. Geref. Kerk. Evangelisch Centrum Lakborslei 141 B-2100 Deurne, tel. 031-250070.

Eeklo (O. Vlaanderen): betreft een Chr. Ger. Kerk, Lekstraat 45 B-9900 Eeklo, tel. tel. 091-774581.

Eisden (Limburg): Evangelische kerk (samenwerking met Chr. Geref. Kerk) Rijksweg 199a, B-3640 Eisden.

Gent: Ger. Kerk vrijgemaakt. Ketelvest 10 B-9000 Gent.

Gent Noord: Chr. Ger. Kerk - Evan-

hoop
voor
petero . . . !

een weerloos kind lijkt
geen toekomst te hebben
in de grote armoede...

hulp verandert dit
radicaal!

redt een kind
door adoptie of gift

bel onze secretaresse nu!

03443-2079

b.g.g. 03449-1659

is f 55,— of f 25,— per maand

voor u een bezwaar, doe het dan samen met anderen

stichting

redt een kind

secretariaat: dr guépinlaan 23 - 4032 nh ommeren (gld.)

postgiro: 1599333 t.n.v. stichting redt een kind te zwolle

bank: raiffeisenbank zwolle, rek.no. 37.73.32.860

DIA-avonden over ons werk kunt u aanvragen bij ons secretariaat.

Voor Groningen en Friesland kunt u zich eveneens wenden tot Mw. G. B. Stam-Draijer te Zuidhorn. Tel. 05940-2603.

gelisch Centrum „Rehoboth” Bij Sint Jozef 5 B-9000 Gent, tel. 091-230560.
Merksem (Antwerpen): Gereformeerde gemeente - Evangelische Kerk, Oude Barrelei 64 B-2060 Merksem. Het zal door de werkers in België ook zeer zeker op prijs gesteld worden, wanneer u behalve in de zondagse erediensten ook op andere dagen van uw belangstelling blijk geeft. Bijvoorbeeld tijdens de evangelisatiecampagnes, die op verschillende plaatsen gehouden wordt.
 Bent u op vakantie in Zuid-Limburg, wel dan naar:

Maastricht: Ned. Geref. Kerk iedere zondag om 9.30 uur en 17.00 uur in de Waalse kerk, Pieterstraat 6, Maastricht. Het kerkgebouw bevindt zich ten zuidoosten van het Vrijthof. Borden richting België (niet Luik) volgen. Dadelijk na het passeren van de Maas (nog op de Kennedybrug) bij ANWB-bord Centrum via een krul afdalen naar de begane grond. Vierbaansweg oversteken, daarna naar rechts langs huizenrij, auto parkeren, de weg lopend vervolgen, door oude stadspoort tot de Pieterstraat, dan rechts af - kerk na 50 meter.

Bent u in de gelegenheid om een keuze te maken uit bovenstaande kerkdiensten, bedenk dan, dat het voor deze kleine kerken vaak een verkwikking is als u uit Nederland van uw medeleven en belangstelling blijk geeft.

We wensen u een gezegende vakantie en rijk gezegende kerkdiensten.

Deze opgave werd verstrekt door het COGMA - Contact Orgaan Geref. Militairen en Alleenstaanden.

Reeds enige malen is in Opbouw verschenen een advertentie van de Stichting Herstel Kulturele Betrekkingen Nederland—Zuid-Afrika voor een vakantiereis naar hier. Daarin wordt aangekondigd dat een bezoek zal worden gebracht aan het zendingsterrein Groothoek in Natal. Ook bleek ons uit een folder van dezelfde Stichting dat ook het zendingsterrein van Vrijheid op het programma staat. Wij ondergetekenden verklaren met de grootst mogelijke nadruk dat wij nimmer door de genoemde Stichting hierover benaderd zijn maar tot onze bevreemding voor het eerst via Opbouw van deze reisplannen hoorden. De argeloze lezer die na het lezen van de bewuste advertentie zou kunnen konkluderen dat er op welke wijze dan ook banden bestaan tussen het zendingswerk in deze gebieden enerzijds en de genoemde Stichting anderzijds, zij gerustgesteld: zulke banden zijn er niet.

Wij stellen er verder prijs op de lezers te laten weten dat wij ons zendingswerk zover het aan ons ligt aan geen kulturele, politieke of welke vereniging of stichting ook, hetzij van rechts hetzij van links hetzij van Nederland hetzij van Zuid-Afrika, willen koppelen maar in vrijheid onze opdracht willen uitvoeren in verantwoordelijk-

heid van onze Heer en de zendende kerken.

Dat intussen belangstellenden van de zendende- en steunbiedende kerken op hun persoonlijke vakantiereizen welkom zijn op onze zendingsvelden, is een vanzelfsprekende zaak die echter tot een ander hoofdstuk behoort.

Zuid-Afrika,

Vrijheid:
 P. Busstra,
 R. Keesenberg,
 W. L. Kurpershoek;

Richmond (Natal):
 A. H. Reitsema,
 B. Wielenga;

Groothoek:
 J. Vonkeman.

Vanwege bovenstaande reactie van zes zendelingen is de plaatsing van bedoelde advertentie opgeschort tot de redactievergadering in september.

De redactiesekretaris

*Wat geen oog heeft gezien
 en geen oor heeft gehoord
 en wat in geen mensenhart is opgekomen,
 dat heeft God bereid
 voor diegenen, die Hem liefhebben.*

1 Cor. 2 : 9

DIEDERIK VAN OORD

en
JUUL DEKKER

Wij zijn blij U, mede namens onze ouders, mee te delen dat wij D.V. 14 augustus om 12.00 uur in het Slot te Zeist gaan trouwen.

In een dienst waarin Ds. G. van de Brink, Ned. Geref. predikant te Rotterdam voorgaat, willen we Gods zegen vragen over ons huwelijk. Deze dienst vindt plaats om 15.30 uur in het „witte kerkje”, Kerkweg 21 te Zeist.

U bent van harte welkom op onze receptie van 17.15-18.45 uur in Boerderij Mereveld, Mereveldseweg 9, Utrecht.

Rotterdam:
 Kreeksehaven t.o. 16
 Montessoriweg 1

Ons toekomstig adres:
 Ark „Kortenoord”
 Kreeksehaven t.o. 16,
 3077 AG Rotterdam.

**Ook U heeft
 zo nu en dan behoefte aan ontspanning.**

**EVANGELISCHE CAMPING
 „T BELOOFDE LAND”**

is zo'n plekje waar U zowel geestelijk als lichamelijk tot rust kunt komen.

Vraag folder.
 Bosweg 17, 3781 NG Voorthuizen
 Telefoon 03429-2942.

Op 30 juli 1981 zijn D.V. onze ouders

W. SCHEELE

en

M. E. SCHEELE-CONTANT

50 jaar getrouwd.

Op 16 augustus is het 50 jaar geleden dat Vader in het ambt van predikant bevestigd werd.

Wie hen wil gelukwensen is van harte welkom tijdens een receptie op 12 sept. 1981 van 15.00-17.00 uur in het „Yssel-hotel”, Worp 2 te Deventer.

Hun dankbare kinderen
 en kleinkinderen.

Juli 1981

Gorssel, Parallelweg 17

„MARNIX”

Berichten over
 evangelisatiewerk in Vlaanderen
 op gereformeerde grondslag.

Kom bij ons, als

DONATEUR om ons te helpen

en om met ons mee te kunnen leven.

Evangelisatie in Vlaanderen is boeiend.

U kunt nu met ons volgen hoe de

eerste posten opkomen te midden van

strijd en moeite.

Voor minstens f5,— per jaar

zenden wij u regelmatig ons blad.

Postrek. 11.65.754 van

Ds D. J. van Vuuren te Leerdam.

Stichting Ref. Hulpactie

„WOORD EN DAAD”

Giro 3020900

Samen zorgen voor voedsel,
 christelijk onderwijs, leprozenhulp.

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
 Tel. 01830 - 32550

Voor al uw

handels- en familiedrukwerk - boeken en folders

is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 — 3701 AL Zeist

Opbouw-uitgaven

Door het invullen en opsturen van onderstaande bestelbon kunt u verschillende door „Opbouw” uitgegeven brochures bestellen.

Alle prijzen zijn eksklusief portokosten!

Tegelijk met de toezending van de bestelde uitgaven ontvangt u een accept-girokaart met daarop het verschuldigde bedrag vermeld.

De ingevulde bon kunt u in een open envelop zonder postzegel sturen naar:

**Administratie Opbouw,
 Antwoordnummer 38, 3940 ZD Leersum.**

Gaarna ontvang ik:

..... ex. Prof. C. Veenhof, Jona (Hulp bij Bijbelstudie) à f 1,50

..... ex. Drs. H. de Jong, Ongehuwd samenwonen à f 2,60

..... ex. Ds. M. R. van den Berg, Jeremia (Hulp bij Bijbelstudie)
 (plm. 194 pag., gebonden uitgave) à f 10,—

Naam:

Adres:

Woonplaats (postcode)

Handtekening:

Van „Jona” is nog een beperkt aantal aanwezig.

*„Hetzij wij dan leven,
 hetzij wij sterven,
 wij zijn des Heren”*

Romeinen 14 : 8

Geheel onverwacht nam de Heere tot Zich mijn lieve man, onze zorgzame vader en opa

GERRIT DEKKER

in de leeftijd van 69 jaar.

P. Dekker-Valk

Alkmaar: Gerrit en Wil

Zaandam: Piet en Ada
 Eddy en Carla
 Hans en Nel
 Jo en Margreet
 Margriet en Albert

Den Helder: Fijke en Ada

Zaandam: Kees

Abcoude: Jan en Annie

Zaandam: Gerda en Paul
 en kleinkinderen

1506 VS Zaandam, 4 juli 1981
 Statenhoeke 114

De begrafenis heeft woensdag 8 juli plaatsgehad.

VROUWENCONTACTDAG

D.V. woensdag 23 september

in Kampen.

WELKE

PREDIKANT OF STUDENT

KAN NOG VOORGAAN

IN DE NED. Geref. Kerk te Ede

OP 16 EN 30 AUGUSTUS ?

L. Kip, v. Heutszlaan 64 — 6711 KS Ede